

HUMANITAS

821.135.1

scriitori
români
contemporani

ANDREI PANȚU
TONOMATUL

POVESTIRI

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Coperta: Adrian Răileanu
Ilustrația copertei: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Alina Dincă
DTP: Corina Roncea, Veronica Dinu

Tipărit la Livco Design

© HUMANITAS, 2019

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Panțu, Andrei
Tonomatul / Andrei Panțu. – București: Humanitas, 2019
ISBN 978-973-50-6552-2
821.135.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30

Cadoul

Anii '90 însemnaseră pentru el mineriade, Iliescu și Rațiu-Câmpeanu, Iliescu și Constantinescu, *Lambada*, *Dallas* și *Twin Peaks*, concertele lui Michael Jackson, copii făcând schimb de surprize Turbo pe fiecare stradă, blugi turcești, victoriile naționalei de fotbal la Mondiale. Însă nu doar atât. Anii '90 rămăseseră imprimați de amintirea vagă, imprecisă a Clarei, pe care nu avea cum să o mai ștergă din minte. Expresia blândă de pe fața Clarei era totodată și firul roșu care-l lega de orice imagine din perioada aceea.

Clara Diaconu lucra la o companie multinațională, dintre primele venite în România după Revoluție, una cu nume american, pe care Răzvan nu reușea niciodată să-l pronunțe corect. O întrebase de vreo trei ori cu ce se ocupa mai exact acolo, ea îi răspundea mereu cu plăcere, însă vorbea prea mult pe tema asta, intra prea mult în detalii, și Răzvan reținu doar că iubita lui era responsabilă pentru fabricarea și testarea unor prafuri chimice – asta înțelegea el, cel puțin, însă nu era sigur, astfel că rămase cu ideea asta în minte și, după o vreme, se sfii să întrebe mai multe.

Se căsătoriră după facultate și se mutară împreună cu chirie, într-un apartament din Tineretului. Un an mai târziu se născu Edward, în ianuarie. Vara dezastrului de la Europenele de Fotbal, 1996. Anul victoriei favoritului lor la prezidențiale. Își amintea de seara aceea în care așteptau în

bucătărie, cu radioul pornit, primele estimări. Edward adormise demult, erau amândoi încordați, Răzvan fuma țigară după țigară. Candidatul CDR, Emil Constantinescu, 54 la sută. Candidatul Ion Iliescu, 45 la sută. Se bucurară, se sărutară, n-aveau șampanie, dar deschiseră cutii de bere și le băură imediat. Se duseră în dormitor, continuară să se sărute, se dezbrăcară, făcură sex și adormiră.

Nu știa atunci că a fost și ultima oară când a dormit fericit alături de ea. În următoarele săptămâni, Clara îl trată cu răceală, nu-i întorcea săruturile, mângâierile, îmbrățișările. Ce ai? o întreba. Nimic, răspundea ea invariabil. De Crăciun îi cumpără un lăntișor cu pandantiv din aur alb. Ea mimă încântarea timp de câteva clipe, îl puse la gât, însă Răzvan o cunoștea, nu se lăsă păcălit, știa când e cu adevărat entuziasmată și când simulează bucuria. „Și eu am un cadou pentru tine“, îi spuse ea, și îi întinse o cutie învelită în hârtie albastră, care lucea întunecat la lumina lustrei. Răzvan luă în mâini cutia, o cântări în palme, încet, de două ori, și zgândări marginile scotch-ului cu unghiile. Și le tăiasă de curând, nu reușea să le strecoare sub banda transparentă, poftim, ia o foarfecă, îi spuse ea, și căută prin bucătărie, scotoci pe frigider, acolo unde știau că ar trebui să se afle unealta salvatoare. Între timp Răzvan așezase pe masă cadoul, îi plăcea cum e împachetat în hârtia lucioasă, părea să fie învelit perfect pe o parte și lipit un pic neglijent pe cealaltă parte, cam așa cum era și felul de a fi al Clarei, tocmai asta îl enerva, însă îi și plăcea în același timp la ea. „Știi ce, o să-l deschid de Crăciun, acum e ajunul“.

Însă nu-l deschise. Avea un sentiment de neliniște, ca și cum ar fi locuit cu o străină în apartament; de parcă Clara n-ar mai fi fost Clara, ci o altă ființă, adusă la întâmplare din altă parte a lumii lângă el, să respire același aer și să atingă aceleași obiecte.

Vineri, după Crăciun, se trezi târziu, se duse în bucătărie, mănca și atunci se certară – din cauza felului în care cheltuiau banii, din cauza lui Edward și a modului în care și împărțeau timpul în care aveau grijă de el, pentru că Răzvan voia să rămână în țară, iar Clara insista să plece cu jobul în America.

Simți cum i se puse un nod în gât, pe care nu reuși să îl înghită, oricât de mult ar fi încercat. Se plimbă toată ziua aiurea pe străzi încercând să se rătăcească și se întoarse seara târziu, furios și flămând, însă nu se simți în stare să mănânce nimic.

După divorț, el primi custodia copilului. Nu înțelese de ce, însă Clara nu păru să îl vrea pe cel mic. Ba mai mult, ea nu ceru nici măcar custodie comună. Totul se petrecu surprinzător de repede. Judecătorul hotărî că divorțau din vina ei.

De atunci nu mai auzi nimic de ea. Puse de câteva ori mâna pe telefon, însă nu îndrăzni să-i sune părinții, singurii pe care ar fi putut să-i întrebe unde se află. Se gândi că plecase în America, așa cum își dorea.

Ținu cadoul nedesfăcut sub brad câteva luni. Când se hotărî în sfârșit să despodobească bradul, cadoul ajunsese pe un dulap, alături de alte cutii. Părinții veneau să-l viziteze în fiecare an de Crăciun – nu se mai ducea el la ei, veneau ei la Răzvan. Deschideau toate cadourile, până când ajungeau la cutia învelită în hârtie albastră.

— Ce-i cu cadoul ăsta? îl întreba tata.

— Pe ăsta nu-l deschid, răspundea Răzvan. N-o să-l deschid niciodată.

Tatăl dădea din umeri și mormăia ceva printre dinți. Mama îl lăsa în pace. În afara Crăciunului, mai veneau de câteva ori pe an pe la el, să aibă grijă de Edward atunci când Răzvan trebuia să plece pe undeva.

Anii '90 i se păreau în același timp îndepărtați și apropiați, îi vedea la mare distanță de el fiindcă se întâmplaseră atât

de multe între timp; își găsisse o nouă carieră în domeniul achizițiilor, o cunoscuse pe Ioana, se recăsătorise, și totuși retrăia sporadic perioada aceea, de parcă nu s-ar fi schimbat nimic, de parcă ar fi locuit încă aproape de Parcul Tineretului, așteptând următorul episod din *Twin Peaks*.

Continuă să pună cadoul sub brad de fiecare dată când venea Crăciunul.

La început n-a fost greu. Îi povestea noii sale soții că îl primise de la un prieten drag, fost coleg de liceu, care se mutase în Canada după Revoluție, și îi pierduse urma după câțiva ani. Îi povesti lui Edward că așa fac toate familiile, toată lumea ține un cadou sub brad, pe care nu-l deschide niciodată, ca să-l atragă pe Moș Crăciun cu alte daruri. „E ca un magnet“, îi spunea Răzvan râzând, „dacă nu-l ai acolo, nu mai vine Moșul la tine!“

Băiatul află însă la școală, când cresc mai mare, că nici unul dintre colegii lui nu făcea asta, astfel că Răzvan îi spuse și lui povestea cu prietenul din Canada.

Pe Ioana însă n-o mai putea minți. Îi explică, pe scurt, că primise cadoul de Crăciun, chiar înaintea despărțirii.

Într-o zi din decembrie se întoarse ceva mai devreme. Descuie ușa și intră în liniște. Încă de pe hol, când își scotea paltonul, auzi un foșnet. Se opri imediat și rămase neclintit, încercând să-și dea seama de unde vine zgomotul. Se auzea din camera mică. Dădu buzna imediat acolo și îl văzu pe Edward care stătea cocoțat pe un scaun, luase cadoul în mână și încerca să-l deschidă cu unghiile. Îl lovi de două ori peste mână, Edward scăpă pachetul pe covor. Era prima oară când dădea în băiat. Nu simți nici o remușcare, ci doar un soi de regret că nu îi explicase mai clar băiatului de ce nu ar fi trebuit să se atingă de cadou.

Edward nici nu se mai uită din ziua aceea la cadoul din hârtia albastră.

— Te-ai gândit ce ar putea să fie? îl întrebă la un moment dat Ioana.

— Dacă ar fi să mă iau după mărime, răspunse Răzvan, ar putea fi o carte.

— O carte?

— Da. Sau o ciocolată. Sau un Nintendo. Pe vremea aia îmi plăcea să joc...

— Și nu vrei să vezi dacă ai dreptate?

— Nu are nici o importanță dacă am sau nu dreptate.

Răzvan se trezi, era Ajunul Crăciunului, Ioana se dăduse jos din pat deja, se trezise mai devreme decât el, ca de obicei. Coborî din pat, trase în lături draperiile și se uită pe geam.

— Deschide-l odată, îi spuse ea din senin. Hai să aflăm odată ce e înăuntru.

Răzvan se încruntă, își aprinse o țigară, trase adânc un fum și îl suflă în sus.

— N-o să-l deschid niciodată, spuse el după o vreme.

— Dacă nu-i rupi tu ambalajul, o s-o fac eu.

— N-o s-o faci.

— N-ai cum să mă oprești.

Un an mai târziu aveau alte discuții.

— Hai s-o luăm altfel, îi spuse ea. Tu nu vrei să ai parte de încheiere?

— Încheiere?

— Da. *Closure*. E evident că ai ținut la fosta ta soție. Și că v-ați despărțit în condiții care mie nu-mi sunt prea clare. Și se pare că nici ție.

— Asta e încheierea, răspunse Răzvan, și arată cadoul cu mâna. Unele lucruri ar trebui să rămână așa cum sunt.

*

Într-o noapte de Crăciun, la stăruințele Ioanei, Răzvan cedă în sfârșit și se apucă să dezlipească scotch-ul. Edward era

plecat în America, cu bursă de studii la UCLA, și insistase să rămână acolo și pe perioada sărbătorilor. Păstrau pe noptieră o poză în care apăreau ei trei. Răzvan o vedea în fiecare dimineață, când se trezea. Edward apărea în mijlocul pozei, între ei doi, cu părul său negru, cârlionțat, ochii verzi, tenul măsliniu. Răzvan se gândea câteodată că Edward nu seamănă deloc cu el, și nici cu ea, probabil că-i moștenise pe bunici, poate pe cei din partea Clarei.

Răzvan luă cadoul, dezlipi prima bandă și se opri, se încruntă, se simțea împresurat de pereții camerei, apăsător de tavan. Sângele îi năvăli în cap, respirația i se îngreună, iar mâinile i se mișcau parcă în reluare, într-o apă vâscoasă și tulbure. Lovi cadoul de podea. Soția lui se sperie, se ridică în picioare.

— Vrei un pahar cu apă?

— Da, te rog.

Îi aduse sticla cu apă și paharul, Răzvan îl dădu pe gât și mai bău încă unul. Soția îl privea înmărmurită. De atunci nu mai insistă să deschidă cadoul.

Într-o sâmbătă, când Ioana era plecată la părinți, în afara orașului, Răzvan stătea pe canapea, cu telecomanda în mână, și schimba canalele, încercând să găsească o emisiune care să-i trezească interesul. Găsi un canal turcesc, pe care nu-l mai văzuse niciodată. Femeia din film semăna cu cineva. Se uită la ea o vreme, până când cadrul se schimbă. Vedea un deșert pustiu. Actrița pe care o văzuse mai devreme semăna cu Clara.

Se repezi în cealaltă cameră, căută cadoul și, când îl găsi, rupse scotch-ul și smulse ambalajul. Înăuntru era un plic de carton destul de mare, îngălbenit de vreme. Căută înfuriat un pix și îl folosi ca să desfacă încet plicul.

În interior găsi o folie de plastic alb, subțire, pe care erau scrise cu o cerneală neagră două șiruri de cifre:

44.4490127

26.10299399999967

Se uită o vreme la ele, fără să înțeleagă. În cele din urmă, fulgerat de o idee, se repezi cu folia în cealaltă cameră, porni laptopul și căută pe Google șirurile de cifre. Găsi o adresă: *Map for...*

Dădu clic pe ea.

Strada Polonă, numărul 50.

Întoarse folia pe cealaltă parte și văzu un fel de tablă de șah, doar cu pătrate albe. Un singur pătrat era colorat cu negru.

Scoase iPhone-ul din buzunar, deschise aplicația Uber. Detesta convorbirile telefonice, mai ales pe cele cu necunoscuți. Aplicația îl scutea de neplăcerea asta, era suficient să atingă ecranul de câteva ori cu vârful degetului, stabilea destinația și mașina pornea imediat către el. Alese ca punct de sosire strada Polonă, numărul 50. Mașina trebuia să ajungă lângă blocul lui în șapte minute. Își dădu seama că nu avea cum să dezgroape cu mâinile goale obiectul căutat. Luă din dulap un sac de sport, îi deșertă conținutul, ieși pe hol, își îmbrăcă paltonul, luă sacul pe umăr și ieși din apartament. Luă liftul, coborî la subsol, căută înfrigurat prin buzunarele paltonului, găsi cheia de la beci și o răsuci cu greu în broască. Ușa se deschise cu un scârțâit prelung. Răzvan băjbâi prin beznă după comutator, îl găsi, îl învârti și o lumină galbenă, turbure invadă instantaneu beciul. Lopata cu care dădea la o parte zăpada era după ușă, Răzvan o înghesui în sac, era prea mare, nu intra toată, astfel că trase fermoarul. Cu toate astea, coada portocalie, cu mâner triunghiular, încă mai ieșea afară. Încuie ușa, urcă în grabă treptele și ieși din bloc. Apăru și mașina, deschise ușa din spate, „Bună seara, sunt Răzvan“, șoferul nu spuse nimic și demară imediat.

Cuprins

5	Cadoul
19	Whisky cu gust potrivit
45	Ploaia
53	Tabla de șah
60	Tonomatul
64	Tursas
75	Trenul de Constanța
77	Cartea cu două foi
83	Și totuși se aude ceva
99	Sfințirea casei Porculean
104	Petrecerea Crinei
111	Șanțul
120	Preludiu pentru o înmormântare
126	Vulpea de argint
130	Ak-Rul și Amara
134	Linia întunecată a orizontului
141	Aleea Trandafirilor
145	Filmul
151	Quispe și Narayan
155	Baladă pentru Apollo
162	Carnaval
167	Bendis vine în vizită

171	Casa de pe Strada Muzelor
185	Salinger intră într-un bar
189	Legenda de la Juventus București
208	După-amiaza de vineri
212	Daria
224	Un singur felinar
228	Fiul risipitor